

เรื่อง ดาบโบราณเมืองกำแพง ตำบลในเมือง อำเภอเมืองกำแพงเพชร จังหวัดกำแพงเพชร

รายละเอียด

บทนำ

เมืองกำแพงเพชรในประวัติศาสตร์ขึ้นชื่อว่า เป็นเมืองหน้าด่านที่มีการก่อสร้างคูเมืองไม่ขาดสาย และมีป้อมปราการรายล้อมพร้อมคูเมือง เนื่องจากมีสงครามและเพื่อปกป้องบ้านเมือง จึงจำเป็นต้องมีศาสตราวุธคู่กายเพื่อนำมาป้องกันตัวและต่อสู้ ในขณะเดียวกันก็เป็นยุคสมัยที่ดาบสามารถนำมาใช้กันอย่างแพร่หลายเนื่องจากวัตถุดิบที่หาได้ง่าย ทั้งนี้ดาบที่ผู้ถือครองนั้นก็มีความแตกต่างออกไปตามบทบาทและหน้าที่ อาทิ ทหารศึกที่มีไว้เพื่อรบศึกสงครามโดยเฉพาะ หรือชาวบ้านที่มีไว้เพื่อป้องกันตัว แต่ยังมีดาบอีกประเภทที่สามารถบ่งบอกถึงชนชั้น ความสามารถ ไปจนถึงความยิ่งใหญ่ซึ่งถือได้ว่าการจะได้ดาบเล่มนี้มาย่อมจะต้องมีความ สามารถสูงและแลกมากับความพยายามอย่างสุดความสามารถดังเช่นความเป็นมาของดาบโบราณของจังหวัดกำแพงเพชรที่มีประวัติที่แสนวิเศษโดยมีเรื่องราวกล่าวกันว่าดาบเล่มนี้เคยเป็นดาบประจำตระกูลของพระยากำแพงผู้ปกครองเมืองกำแพงในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้น และถูกเปลี่ยนมือมารุ่นสู่รุ่นจนหมดวาระการถือครองและได้ถูกเปลี่ยนไปเป็นดาบประจำเมือง โดยมีชื่อเรียกว่า พระแสงราชศัสตรา โดยบทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1)

ประวัติและความเป็นมาของดาดประจำเมือง 2) ประเภทของดาดโบราณ 3) วิธีการตีดาด

ประวัติและความเป็นมาของดาดประจำเมือง

จังหวัดกำแพงเพชร เป็นเมืองเก่าที่นับว่ามีความสำคัญทางประวัติศาสตร์และเจริญรุ่งเรืองมาตั้งแต่สมัยทวารวดี เป็นที่ตั้งของเมืองโบราณหลายเมืองเช่น เมืองชากังราว เมืองนครชุม เมืองไตรตรึงษ์ เมืองเทพนคร และเมืองคณฑี นอกจากนี้เมืองกำแพงเพชรยังเป็นเมืองที่สองที่สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชได้ครองเมือง มีบรรดาศักดิ์เป็น "พระยาวชิรปราการ" ต่อมาในปี พ.ศ.2459 ได้เปลี่ยนเมืองกำแพงเพชรเป็นจังหวัดกำแพงเพชร ตามประวัติศาสตร์ กล่าวว่า กำแพงเพชรเป็นเมืองหน้าด่านของสุโขทัยมีฐานะเป็นเมืองลูกหลวงเดิมเรียกชื่อว่า "เมืองชากังราว" และมีเมืองบริวารรายล้อมอยู่เป็นจำนวนมาก เช่น ไตรตรึงษ์ เทพนคร ฯลฯ การที่กำแพงเพชรเป็นเมืองหน้าด่านรับศึกสงครามในอดีตอยู่เสมอ จึงมีหลักฐานปรากฏอยู่มากมาย เช่น กำแพงเมือง คูเมือง ป้อมปราการ จากหลักฐานดังกล่าวจึงสันนิษฐานว่า จังหวัดกำแพงเพชรเดิมเคยเป็นที่ตั้งของเมือง 2 เมืองคือ เมืองชากังราว และเมืองนครชุม เนื่องจากเป็นเมืองหน้าด่านในฐานะเมืองลูกหลวงและมีการรับศึกสงครามอยู่เสมอ ใน การสงครามย่อมจะต้องมีอาวุธคู่กาย โดยอาวุธก็จะต้องมีความแตกต่างในการใช้งานหลายรูปแบบตามความถนัดและ การฝึกฝนของทหารแต่ละคน อาทิ ทวน หอก ดาบ ธนู หลาว เป็นต้น แต่อาวุธที่เห็นในสนามรบ ได้บ่อยที่สุดนั้นก็คือ ดาบ การใช้ดาบเป็นอีกหนึ่งอาวุธที่เป็นส่วนสำคัญในการทำศึกสงคราม เนื่องจากเป็นอาวุธที่มีความคล่องตัว และพกพาสะดวก ทั้งนี้ดาบต่อสู้ที่เรียกว่ามีหลากหลายประเภท หลากหลายรูปแบบขึ้นอยู่กับวัฒนธรรม ความเชื่อ แนวคิดของแต่ละเมือง นอกจากนี้ดาบไม่ใช่เพียงเป็นสิ่งที่นำมาต่อสู้เพียงอย่างเดียว แต่ยังสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในทางด้านอื่น ๆ ได้ ซึ่งวัตถุประสงค์ในการใช้แตกต่างกันอย่างสิ้นเชิงเมื่อเทียบจากดาบทั่วไป ดาบที่กล่าวถึงนั้นจะมีแสงเงาภาพมากกว่าการรบในสงคราม นำมาซึ่งเกียรติยศ เป็นดาบคู่บ้านคูเมือง ซึ่งเรียกขานกันในนาม พระแสงราชศัสตรา ประจำเมืองกำแพงเพชร ซึ่งดาบเล่มนี้เป็นดาบฝักทองลงยาที่งดงาม มีความเชื่อกันว่าเป็นดาบวิเศษ แสดงถึงพระราชอำนาจสูงสุดของพระมหากษัตริย์ ในการปกครองบ้านเมือง

ในสมัยนั้น รวมทั้งเป็นสัญลักษณ์แทนพระองค์ในกรณีที่ทรงพระราชทานสิทธิแก่ขุนนาง ข้าราชการที่ใช้ อำนาจแทนพระองค์ ในการปฏิบัติราชการแทนพระองค์โดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงที่มีศึกสงครามหลวงพิพิธภัย (หวล) ผู้ถวายพระแสงราชศัสตรา แต่พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ในวันที่ 26 สิงหาคม พ.ศ.2449 เดิมเป็นดาดประจำตระกูลเจ้าเมืองกำแพงเพชร ซึ่งพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช พระราชทานแก่พระยากำแพงเพชร(นุช) เป็นบำเหน็จเมื่อครั้งไปราชการทัพ หลวงพิพิธภัย(หวล) บุตรพระยากำแพงเพชร(อัน) นำฝักดาดทองประจำตระกูลทูลเกล้าฯ ถวายพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวกำแพงเพชร เมื่อวันที่ 26 สิงหาคม พ.ศ.2449 พระองค์ทรงรับและพระราชทานให้เป็นพระแสงราชศัสตราประจำเมืองกำแพงเพชร โดยพระยาวิเชียรปราการ ผู้ว่าราชการเมืองกำแพงเพชร เป็นผู้รับพระราชทาน นับเป็นความโชคดีของชาวกำแพงเพชร รวมถึงทายาทพระยากำแพงเพชรตลอดจนชาวไทยทุกคนที่ เรื่องราวของพระแสงราชศัสตราองค์นี้มีการ

ฐานข้อมูลท้องถิ่น จังหวัดกำแพงเพชร-ตาก

สำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร

บันทึกไว้อย่างดีในพระนิพนธ์ “เสด็จประพาสต้น” ของสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาเดโชไชย กรมพระยาดำรงราชานุภาพดังนี้

“วันที่ 26 หมายถึงยังไม่ตื่นแต่หมาเข้าไปปลุก 2 โมงเศษกินข้าวแล้วออกไปแจกของ ให้ผู้ที่มาเลี้ยงดูและรับผู้หญิงผู้ชาย หลวงพิพิธภักย์ผู้ช่วย ซึ่งเป็นบุตรพระยากำแพง(อัน) นาดาบฝึกทอง ซึ่งพระพุทธรูปอดฟ้า พระราชทานพระยากำแพง(นุช) เป็นบำเหน็จมือ เมื่อไปทัพแขก แล้วตกมาแก่พระยากำแพง(นาค) ซึ่งเป็นสามีแพ่ง บุตรีพระยากำแพง(นุช) และแพ่งภรรยาได้เป็นผู้ว่าราชการเมืองกำแพงต่อมา 4 คน คือพระยากำแพง(บัว) พระยากำแพง(เถื่อน) พระยากำแพง(น้อย) พระยากำแพง(เกิด) ได้รับดาบเล่มนี้ต่อๆ กันมา ครั้งพระยากำแพง(เกิด) ถึงอนิจกรรม ผู้อื่นนอกจากตระกูลนี้มาเป็นพระยากำแพงหลายคน ดาบตกอยู่กับนายอ้นบุตรพระยากำแพง(เกิด) ซึ่งเป็นบิดาหลวงพิพิธภักย์ ภายหลังนายอ้นได้เป็นพระยากำแพง ครั้นพระยากำแพง อ้นถึงแก่กรรม ดาบจึงตกอยู่กับหลวงพิพิธภักย์บุตรผู้นำมาให้นี้ พิเคราะห์ดูก็เห็นจะเป็นดาบพระราชทานจริง เห็นว่าเมืองกำแพงเพชร ยังไม่มีพระแสงสำหรับเมืองเช่นแควใหญ่ ไม่ได้เตรียมมา จึงได้มอบดาบเล่มนี้เป็นพระแสงสำหรับเมืองให้ผู้ว่าราชการรักษาไว้สำหรับใช้ในการพระราชพิธี แล้วถ่ายรูปพวกตระกูลเมืองกำแพงที่มาหาตั้งต้นคือท่านผู้หญิงทรัพย์ ภรรยาพระยากำแพง(เกิด) อายุ 93 ปีจ้อ เห็นจะเป็นปีจ้อ ฉอศก จุลศักราช 1176 ยังสบายแจ่มใส พุดจาไม่หลง เดินได้เป็นต้น กับลูกที่มา 2 คนคือผึ่ง ซึ่งเป็นภรรยาพระพล(เหลี่ยม) อายุ 73 ปี ลูกคนสุดชื่อ ภู เคยไปทำราชการในวังครั้งรัชกาลที่ 4 แล้วมาเป็นภรรยาพระยารามณรงค์(หรุ่น) อายุ 64 ปี หลานหญิงชื่อหลายเป็นภรรยาหลวงแพ่ง อายุ 64 ปี หลานหญิงชื่อเพื่อนเป็นภรรยาพระพล อายุ 46 ปี หลานหญิงชื่อพัน ภรรยาหลวงพิพิธ อายุ 44 ปี

จากวิทยานิพนธ์เรื่องเสด็จประพาสต้น ของสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาเดโชไชย กรมพระยาดำรงราชานุภาพ ที่ได้มีการกล่าวถึงดาบพระแสงราชศัสตราไว้ ได้มีการบรรยายถึงเหตุการณ์สำคัญต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับดาบเล่มนี้โดยตรงอีกทั้งยังมีการบรรยายถึงความเป็นมาของดาบอย่างชัดเจน ซึ่งได้กล่าวไว้ว่าพระแสงราชศัสตราประจำเมืองกำแพงเพชรสำหรับใช้ในพระราชพิธีสำคัญพระแสงราชศัสตราประจำเมืองนี้มีธรรมเนียมออกใช้ในวโรกาสที่สำคัญดังนี้

1. อัญเชิญพระแสงราชศัสตราในพิธีเฉลิมพระชนมพรรษาพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ตั้งแต่ในมณฑลพิธีเมื่อเสร็จพิธีอัญเชิญไปประดิษฐานดังเดิม
2. เมื่อพระเจ้าอยู่หัวทรงประทับแรม ณ เมืองนั้นถวายพระแสงราชศัสตราทรงรับรักษาไว้และพระราชทานคืนเมื่อเสด็จกลับ
3. ทูลเกล้าฯ ถวายพระแสงราชศัสตราประจำเมืองเมื่อคราวเสด็จเยี่ยมราษฎรเมื่อเสด็จกลับจะพระราชทานคืนตามธรรมเนียมนำเสียดายที่พระแสงราชศัสตราประจำเมืองกำแพงเพชรที่หาค่ามิได้นี้มีได้มีบทบาทดังกล่าวในพระราชพิธีเลยแต่เราชาวกำแพงเพชรก็ภูมิใจในดาบฝึกทองพระราชทานเล่มนี้เป็นที่สุดและให้ประชาชนได้รับรู้ทั่วกันว่าดาบฝึกทองเล่มนี้เป็นสมบัติแห่งแผ่นดินกำแพงเพชรที่ได้รับพระราชทานจากสองมหाराชผู้ยิ่งใหญ่ขอให้ชาวกำแพงเพชรทุกผู้ช่วยกันพิทักษ์ให้ดาบวิเศษนี้อยู่คู่แผ่นดินกำแพงเพชรตลอดไป

เมื่อพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช (รัชกาลที่ 1) ขึ้นครองราชย์ ประสงค์จะไปตีปัตตานี ส่งราชวังบวรไปพร้อมกับมหาดเล็ก พระยากำแพงเพชรหรือนายหนูไปปัตตานีไปรบชนะพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช (รัชกาลที่ 1) พระราชทานพระแสงราชศัสตราดาบฝักทองให้ และเมืองกำแพงเพชรให้พร้อมภรรยา 1 คน ดาบด้ามทองคำ ใบเป็นเหล็กกล้า ตามประวัติสามารถทำคนที่มิศศตราคมฟันได้ แหว่งได้ คาดเดาว่าอาจจะเป็นดาบทางลาวทางเหนือทางล้านนา โดยที่พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้า-จุฬาโลกมหาราช (รัชกาลที่ 1) ไปตีได้มา เมื่อเจ้าเมืองกำแพงเพชรเป็นเจ้าของดาบมาเรื่อย ๆ พระยารามไม่ได้เป็นเจ้าของกำแพงเพชรแล้ว ดาบจึงตกเป็นของลูกหลานของเจ้าเมืองตระกูลพระยากำแพงเก่าไม่ได้เป็นผู้ปกครองเมืองกำแพงแล้ว พระยากำแพงองค์ใหม่ก็ไม่ได้เป็นเจ้าของดาบ จึงถวายคืนแก่พระมหากษัตริย์ รัชกาลที่ 5 และทรงพิจารณาแล้วว่าเป็นดาบแท้จริง จึงพระทานคืนเป็นดาบพระแสงประจำเมืองกำแพงดาบเล่มนี้เป็นเพียงดาบพระแสงประจำตระกูล ดาบมีหน้าที่แสดงอาญาสิทธิ์เหนือเมือง เป็นกุญแจเพื่อถวาย แก่กษัตริย์ยามเสด็จมาเยี่ยมเยียนเมือง พอเสด็จกลับจึงคืนเพื่อเป็นดาบประจำเมืองกำแพง (สันติ อภัยราช, การสัมภาษณ์, 3 กันยายน 2564)

สรุปได้ว่าดาบเป็นอีกหนึ่งอาวุธที่เป็นส่วนสำคัญในการศึกสงครามเนื่องจาก เป็นอาวุธที่มีความคล่องตัว และพกพาสะดวก ดาบสำหรับต่อสู้นั้น เรียกได้ว่ามีหลากหลายประเภท หลากหลายรูปแบบ ขึ้นอยู่กับวัฒนธรรมความเชื่อแนวคิดของแต่ละเมืองนอกจากนี้ดาบไม่ใช่เพียงเป็นสิ่งที่นำมาต่อสู้ได้เพียงอย่างเดียวแต่ยังมีดาบที่ใช้ประโยชน์ในทางด้านอื่นๆซึ่งในการใช้แตกต่างกันอย่างสิ้นเชิงเมื่อเปรียบเทียบกับดาบทั่วไป ดาบที่กล่าวถึงนั้นมีแสงเงาคุณภาพมากกว่าการรบในสงคราม นำมาซึ่งเกียรติยศ เป็นดาบคู่บ้านคู่เมือง ซึ่งเรียกขานกันในนาม พระแสงราชศัสตราประจำเมืองกำแพงเพชร มีความเชื่อกันว่า เป็นดาบวิเศษแสดงถึงพระราชอำนาจสูงสุดของพระมหากษัตริย์ในการปกครองบ้านเมือง ในสมัยนั้น

ประเภทของดาบโบราณ

ดาบไทยในอดีตที่ผ่านมาถูกสร้างขึ้นมาร่วมกับศาสตราวุธอื่นๆ เช่น หอก ทวน เป็นต้น เพื่อใช้ในการรบป้องกันชาติบ้านเมืองจากศัตรูผู้รุกราน ใช้ในการรบเพื่อขยายอาณาเขตดินแดน กระทั่งใช้ในการรบเพื่อกอบกู้เอกราชของชาติ หรือมีไว้เพื่อป้องกันตัวเอง นับตั้งแต่สมัยกรุงสุโขทัย ลพบุรี อโยธยาเรื่อยมาจนถึงยุครัตนโกสินทร์ มีช่างตีดาบฝีมือดีเกิดขึ้นทุกยุคสมัย รูปแบบของดาบในแต่ละยุคจึงแตกต่างกันไปตามความต้องการของผู้ใช้ ซึ่งส่วนใหญ่ก็คือกองทัพเพื่อใช้ในการรบและรองลงมาคือ คนชาวบ้านทั่วไปที่มีไว้เพื่อป้องกันตัว ดาบพระแสงราชศัสตราอันมีการพิจารณาจากรูปพรรณของตัวดาบว่ามีลักษณะเป็นดาบของล้านนา คนล้านนา มักมีดาบประจำกาย เพื่อใช้ในโอกาสต่างๆ ดาบล้านนามีหลายชนิดแบ่งแยกตามลักษณะปลายดาบ เช่น ปลายบัว ปลายใบ ข้าวใบคา ซึ่งเป็นลักษณะของดาบทางภาคเหนือตอนบน จึงไปสอดคล้องกับหนังสือวิศิษฏศาสตร์และการให้สัมภาษณ์ของอาจารย์สันติ อภัยราช (การสัมภาษณ์, 3 กันยายน 2564) ที่มีการกล่าวถึงลักษณะของดาบว่ามีองค์ประกอบเหมือนดาบทางภาคเหนือซึ่งรวมไปถึงจังหวัดกำแพงเพชร โดยมีลักษณะที่กล่าวถึงคือ มีฝักเป็นทองคำ

ฐานข้อมูลท้องถิ่น จังหวัดกำแพงเพชร-ตาก

สำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร

ด้ามจับเป็นไม้หอม ส่วนเล่มดาบเป็นเหล็กกล้าหรือเหล็กน้ำพี้ ทั้งนี้การรวบรวมข้อมูลจึงเป็นส่วนของดาบล้านนา โดยดาบล้านนาหรือที่เรียกว่าดาบเมืองนั้นมีลักษณะเฉพาะแตกต่างไปจากดาบไทย ดาบญี่ปุ่น หรือดาบของชนชาติอื่นๆ ไม่ว่าจะเป็นลักษณะของใบดาบก็ดี ลักษณะของฝักดาบก็ดี ลักษณะของเหล็กที่ใช้ตีเป็นใบดาบก็ดี ทั้งหมดนั้นจะส่งผลต่อการใช้งาน ซึ่งหากได้ศึกษาให้ละเอียดลึกซึ้งแล้ว เราอาจจะได้องค์ความรู้ด้านประวัติศาสตร์ชาติพันธุ์จากการศึกษาดาบก็เป็นได้

เนื่องจากในอดีตกาล ผู้คนในดินแดนล้านนาตลอดจนดินแดนที่อยู่เหนือขึ้นไป เช่น เชียงตุง สิบสองปันนา ล้วนแต่มีการไปมาติดต่อกันเป็นประจำ แต่ละพื้นที่มีลักษณะทางภูมิศาสตร์และธรณีวิทยาที่แตกต่างกันไป จึงทำให้มีชนิดของดาบไม่เหมือนกัน เหมือนกับวัสดุที่ใช้ทำดาบก็เช่นกัน ดังมีคำกล่าวที่ว่า “เหล็กดี เหล็กเมืองหนอง” หมายถึง เหล็กที่ดีมีคุณภาพสำหรับตีเป็นใบดาบ ต้องเป็นเหล็กจากเมืองหนองหรือหนองอินเล ประเทศพม่า ซึ่งก็คือพื้นที่ของกลุ่มชาวไทยใหญ่หรือรัฐฉานในปัจจุบันนั่นเอง

ดาบล้านนามีเอกลักษณ์ ลักษณะการใช้งาน และสามารถแบ่งประเภทดาบได้ดังนี้

1. ประเภทของดาบ ครุฑนชัย มณีวรรณ แบ่งประเภทของดาบตามยุคสมัยได้ ดังนี้

1) ดาบสู้ศึกสงคราม คือ ดาบที่ใช้สู้รบในศึกสงคราม มีความแข็งแรง ทนทาน แต่ไม่ยาวใหญ่เหมือนในปัจจุบัน เพราะต้องการความแข็งแรงในการเข้าปะทะ

2) ดาบใช้งาน คือดาบที่นำมาใช้งานจริงๆ นอกเหนือจากการใช้งานในศึกสงคราม ดาบประเภทนี้ พบได้ทั่วไปในอดีต ไม่ว่าจะเป็นดาบที่พ่อค้าวัวต่าง ม้าต่างใช้พกพาเวลาเดินทางไปค้าขายก็จะมีไว้เพื่อป้องกันตัว หรือมีไว้กับบ้านเรือนเพื่อใช้ป้องกันตัว ชมขวัญให้โจรผู้ร้ายครั้นคร้าม หรือจะเป็นดาบชะตาที่เป็นดาบประจำตัวของผู้ชายในอดีต รวมไปถึงการใช้งานสารพัดประโยชน์ เช่น ใช้ไปด้ายหญ้า ฟันต้นไม้ ฯลฯ

ดาบที่เป็นที่รู้จักและสนใจกันมากในกลุ่มของดาบใช้งานคือ ดาบชะตา เป็นดาบประจำตัวของชายหนุ่มชาวล้านนาในอดีต ผู้ชายชาวล้านนามักจะมีดาบประจำตัวเพื่อเป็นสิ่งเสริมมงคลชีวิต

ดาบชะตานั้นจะมีลักษณะปลายดาบ ความยาว สี ของเชือกดาบแตกต่างกันไป ตามแต่ดวงชะตาของเจ้าของ ซึ่งจะมีโหราจารย์กำกับไว้เพื่อเลือกความยาวดาบที่ดีต่อคนเป็นเจ้าของ

3) ดาบของที่ระลึก เมื่อถึงยุคที่การท่องเที่ยวเริ่มได้รับความนิยม ดาบจริงนั้นไม่สามารถพกพาไปไหนมาไหนได้เพราะถือเป็นอาวุธ อีกทั้งความนิยมในการสร้างดาบชะตาก็แทบจะหมดไปแล้ว จึงเกิดการสร้างดาบของที่ระลึกขึ้นมา

ดาบที่ระลึกนี้ทำจากเหล็กและไม้เหมือนดาบจริง แต่ฝีมือในการสร้างดาบนั้นค่อนข้างหยาบ ไม่ประณีตอย่างไรก็ตาม ดาบในกลุ่มนี้ก็ยังคงมีความสำคัญต่อกลุ่มของคนทรงเจ้าหรือที่เรียกว่า ม้าขี่ ในพิธีพืชมณี กลุ่มคนทรงก็จะใช้ดาบเหล่านี้ในการฟ้อน

ส่วนทัศนะของครุฑนชัย ดุ้ยดงนั้นเห็นว่าสามารถแบ่งประเภทดาบเป็น 3 ประเภท คล้ายๆ กับทัศนะของครุ

ธนชัย คือ

1. ดาบยศ คือ ดาบที่ใช้ประกอบบรรดาศักดิ์ของชนชั้นปกครอง มีทั้งใช้ออกรบได้และประกอบฐานะเจ้าผู้ปกครองแคว้นและอาณาจักรนั้น ๆ ดาบยศมักประดับด้วยเงิน ทอง นาค อัญมณี งา และของมีค่าต่าง ๆ ด้วยฝีมืออันประณีตสวยงาม มักพบใช้ในงานราชาภิเษกและโองการแข่งน้ำ (พิธีตีม้ำسابานของเสนาอำมาตย์) การบวงสรวงเทวดาอารักษ์เมือง เป็นต้น

2. ดาบชะตา คือ ดาบที่พลเรือนใช้ทั่วไปมีทั้งหวายล้วนและประกอบปลอกเงิน ปลอกทองแดง สำริด เขา งา ใช้ในศึกสงครามและในพิธีต่าง ๆ ตามความเหมาะสม เช่น พิธีขึ้นบ้านใหม่ แต่งงาน งานศพ เป็นต้น

3. ดาบใช้ คือ ดาบที่เหมาะสมสำหรับใช้งานเฉพาะ เช่น เดินทางไกล ค้าขาย ใส่ขันครุ หรือใช้ฟ้อน มีทั้งดาบจำลองและดาบใช้จริง อาจไม่ต้องอิงโฉลก แต่ให้เหมาะกับงาน มักจะมีขนาดเท่ากับดาบที่ใช้ในการรบจริง ๆ (เทศบาลตำบลน้ำแพร่พัฒนา, 2556)

อาวุธสกุลช่างล้านนาหรือดินแดนภาคเหนือของไทยในปัจจุบัน ในอดีตชาวสยามหมายรวมดินแดนแห่งนี้เป็นหัวเมืองลาวเช่นเดียวกับล้านช้างล้านนามีประวัติศาสตร์ความเป็นมากว่า 700 ปี เคยมีความรุ่งเรืองมากในช่วงสมัยราชวงศ์มังราย (พ.ศ. 2439-2303) ก่อนที่จะตกเป็นประเทศราชของพม่าเป็นเวลากว่า 200 ปีต่อมาช่วงต้นพุทธศตวรรษที่ 25 ล้านนาได้เข้ามาเป็นประเทศราชของสยามจนกระทั่งสมัยรัชกาลที่ 5 ผลจากการปฏิรูปการปกครองทำให้ล้านนากลายเป็นส่วนหนึ่งของรัฐสยามโดยสมบูรณ์สืบเนื่องมาจนถึงยุคปัจจุบันเนื่องจากล้านนาเคยอยู่ในสภาพ“เมืองร้าง” ในช่วงต้นพุทธศตวรรษที่ 25 จากศึกสงครามกับพม่าปรากฏการณ์“เก็บผักใส่ซ้า เก็บข้าใส่เมือง” หรือการทำสงครามกวาดต้อนไพร่พลจากดินแดนใกล้เคียงอาทิ เชียงตุง เมืองยองสิบสองปันนาหัวเมืองไทใหญ่ ฯลฯ โดยผู้นำล้านนาค้นนั้นนับเป็นการฟื้นฟูบ้านเมืองขึ้นมาอีกครั้งมูลเหตุดังกล่าวทำให้ล้านนาเต็มไปด้วยผู้คนหลากหลายต่างชาติพันธุ์ไม่ว่าจะเป็นไทใหญ่ ลื้อยอง ภายใต้ปฏิสัมพันธ์ที่ผู้คนเหล่านี้มีต่อกัน กระบวนการหลอมหลวมจนกลายเป็น“คนเมือง”นับเป็นปรากฏการณ์ทางประวัติศาสตร์ร่วมที่สำคัญของผู้คนและสังคมในดินแดนแห่งนี้ ดังที่กล่าวมา ศาสตร์วาทอันเป็นวัตถุทางวัฒนธรรมที่ปรากฏอยู่ในล้านนาจึงแตกต่างหลากหลายไปตามชาติพันธุ์ต่างๆทั้งในเขตพื้นที่ราบและกลุ่มชาติพันธุ์บนที่สูงบ่อยครั้งที่อาวุธปรากฏลักษณะแบบสกุลช่างล้านช้างและสกุลช่างภาคกลางรวมอยู่ด้วยกระทั่งอาจกล่าวได้ว่ากรณีของล้านนาเป็นเรื่องยากที่จะหาเอกลักษณ์อันแท้จริงของอาวุธในดินแดนแห่งนี้

ดาบล้านนาสกุลช่างไท สกุลช่างไทหรือเรียกกันอีกชื่อหนึ่งว่าสกุลช่างไตใช้เรียกขานงานช่างแถบภาคเหนือของไทย (ปริญญา สัตยงเดช, 2554, หน้า 95) ดาบล้านนาบางเล่มมีลักษณะผสมผสานระหว่างดาบของคนไทในเขตพื้นราบกับกลุ่มชาติพันธุ์บนที่สูง ดังเช่นดาบเล่มนี้ที่มีใบแบบดาบเมืองซึ่งเป็นที่นิยมในแถบเมืองเชียงราย เชียงแสน และดินแดนสามเหลี่ยมทองคำ ในส่วนของด้ามดาบหุ้มด้วยแผ่นเงินและทองแดง ปลายด้ามเป็นหัวบัวขนาดใหญ่ ฝักดาบเป็นหลุมเงินรัดด้วยวงแหวนเงินจำนวนมาก ต่างไปจากดาบลาวที่มัก หลุมเงินแบบเกลี้ยงทั้ง

เล่ม ทั้งนี้จำนวนวงแหวนเป็นตัวเลขมงคลที่ถูกโฉลกกับผู้ใช้ ปลายฝักดาบมีการประดับประดาด้วยลวดลายเส้นเงินขด ซึ่งเป็นลักษณะความนิยมของैयाและมุเซอ

นอกจากนี้ข้อสังเกตประการหนึ่งของดาบที่ได้รับอิทธิพลจากกลุ่มชาติพันธุ์บนที่สูงคือ เมื่อเก็บดาบเข้าฝักแล้ว มักเหลือพื้นที่ความยาวระหว่างใบดาบกับตัวฝัก กล่าวคือ ฝักดาบมักมีความยาวกว่าใบดาบ ดังจะเห็นได้จากดาบเล่มนี้ด้วยเช่นกัน สิ่งนี้อาจแสดงถึงค่านิยมเรื่องการประดับดาบให้สวยงามของผู้ใช้มากกว่าให้คุณค่าในเรื่องรูปทรง และโครงสร้างของใบดาบซึ่งเป็นสิ่งที่ถูกเก็บอยู่ในฝัก

ดาบล้านนาสกุลช่างไท ดาบลักษณะนี้พบแถบเมืองเชียงราย เชียงแสน รวมไปถึงลาวตอนบน โดยภาพรวมมีความคล้ายคลึงกับดาบล้านนาสกุลช่างไท กล่าวคือ เป็นดาบที่ผสมผสานระหว่างดาบของคนไทในเขตพื้นราบกับกลุ่มชาติพันธุ์บนที่สูง นอกจากนี้ที่ใบดาบยังปรากฏลักษณะเฉพาะแบบดาบสกุลช่างล้านช้างนั่นคือ แนวกระดูกดาบบริเวณสันดาบ ด้ามดาบถูกหุ้มด้วยแผ่นเงินมีหัวบัวขนาดใหญ่ที่ทำยด้าม ฝักดาบเป็นหลุบเงินรัดด้วยวงแหวนเงินและลวดลายประดับประดาด้วยเส้นเงินขด ซึ่งเป็นลักษณะที่นิยมของैयाและมุเซอ (ปริญญา สัตยงูเดช, 2554, หน้า 97)

ดาบล้านนาสกุลช่างลื้อ ดาบลักษณะนี้พบมากแถบเมืองลำปาง เป็นดาบสกุลช่างลื้อซึ่งมีจุดสังเกตอยู่ที่บริเวณหน้าปาดของดาบที่มักจะเก็บงานได้ไม่ละเอียดนัก ทั้งนี้เนื่องจากคนลื้อมักใช้ดาบในการหั่น ตัด และประกอบกิจกรรมต่างๆ ในชีวิตประจำวันตลอดเวลา ก้านดาบ จึงต้องมีขนาดใหญ่เพื่อความแข็งแรง ด้วยเหตุนี้ที่หน้าปาดของดาบจึงมักพบรอยกระเดิดจากการใช้งานอยู่เสมอ ดาบเล่มนี้เป็นดาบหลุบเงินทั้งเล่ม ทั้งนี้หากมีการขัดทำความสะอาดแล้วจะได้สีออกแดงเหมือนนาก ด้ามดาบมีการประดับวงแหวนเงิน ใช้เชือกหรือหวายมัดเพื่อให้งับถือได้ถนัดมือ เป็นดาบที่สามัญชนใช้กันทั่วไป (ปริญญา สัตยงูเดช, 2554, หน้า 99)

ดาบล้านนาสกุลช่างล้านนาตอนล่าง เป็นดาบที่มีความยาวเป็นพิเศษ พบการกระจายตัวตั้งแต่เมืองลำปางลงมาจนถึงเมืองตาก สุโขทัย พิษณุโลก กำแพงเพชร อันเป็นเขตวงปริมณฑลทางอำนาจของกรุงเทพฯ ในช่วงต้นรัตนโกสินทร์ บางครั้งยังพบดาบลักษณะนี้กระจายตัวไปถึงชายขอบดินแดนล้านนาต่อเนื่องกับล้านช้างด้วย

ลักษณะสำคัญคือ ใบดาบที่เป็นรูปทรงแบบดาบไทยภาคกลาง สะท้อนการได้รับอิทธิพลดาบสกุลช่างอยุธยา ใบดาบเล่มนี้ยังมีปรากฏลายหยักคลื่นบริเวณใกล้ปลายคมและคอของสันดาบ สันนิษฐานว่า เป็นสัญลักษณ์ของ “นาค” สัตว์มงคลของคนล้านนา ทั้งนี้หากเป็นในเขตวัฒนธรรมฮินดู-พุทธที่เคร่งครัดกว่าเช่นลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยาตอนล่าง สัญลักษณ์นี้อาจตีความได้เป็น “วัชระ” อาวุธของพระอินทร์

ในส่วนofd้ามดาบเป็นการหุ้มเงินประดับวงแหวนเงิน ฝักดาบเป็นหลุบเงินเกลี้ยงทั้งฝัก บางครั้งพบว่า มีการหลุบคำ (หุ้มทองคำ) ด้วย เนื่องจากเป็นดาบที่มีความยาว รูปทรงสง่างาม ตามลักษณะนี้จึงมักใช้เป็นเครื่องประดับยศเจ้านาย โดยเฉพาะกลุ่มเจ้านายล้านนาในช่วงราวต้นพุทธศตวรรษที่ 25 สำหรับดาบเล่มนี้สันนิษฐานว่ามีอายุราว 150 ปี (ปริญญา สัตยงูเดช, 2554, หน้า 101)

ฐานข้อมูลท้องถิ่น จังหวัดกำแพงเพชร-ตาก

สำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร

ดาบล้านนาสกุลช่างไทใหญ่ เป็นดาบล้านนาสกุลช่างไทใหญ่ที่มีพื้นที่การกระจายตัวอยู่ในดินแดนล้านนาอย่างกว้างขวางและอาจมีลักษณะแตกต่างกันไปตามแต่ละพื้นที่ อย่างไรก็ตามเอกลักษณ์ร่วมของดาบล้านนาสกุลช่างนี้อยู่ที่ใบดาบที่มีปลายโค้งมนเรียกกันว่า “ปลายบัว” อาจเป็นเพราะรูปทรงละม้ายดอกบัว ซึ่งบางทฤษฎีที่กล่าวว่า “ปลายบัว” เป็นคำที่เพี้ยนเสียงมาจากคำว่า “ปลายบัว” และคำว่า “บัว” หมายถึง ภูเขาใหญ่ หรือพญานาค จึงน่าจะหมายถึงดาบที่มีลักษณะคล้ายงู

ลักษณะสันดาบของกลุ่มไทใหญ่มีหลายรูปแบบทั้งแบบที่ผายออกเป็นหน้าจั่ว สันโค้งมนเล็กน้อยหรือแบบเรียบๆ ก็มี สำหรับดาบเล่มนี้มีสันดาบแบบโค้งมน ด้ามดาบประกอบขึ้นจากงาช้าง รูปทรงหน้าตัด มีการหุ้มเงินประดับด้วยวงแหวนเงินในรูปแบบที่เรียบง่าย ในส่วนของฝักเป็นหลุมเงินรัดด้วยวงแหวน ประดับประดับด้วยลวดลายเฉพาะซึ่งอาจเป็นลวดลายมงคล ลายยันต์ หรือทำขึ้นตามจินตนาการของช่างก็เป็นได้

ดาบเล่มนี้มีอายุราว 50 ปี แม้จะไม่เก่าแก่นัก หากแต่ก็สะท้อนวัฒนธรรมการใช้ดาบในวิถีชีวิตของกลุ่มคนไทในล้านนาและดินแดนใกล้เคียงเช่นรัฐฉานของพม่าที่สูญหายไปซีกกว่าพื้นที่อื่นๆ (ปริญา สัตยเดช, 2554, หน้า 103)

ดาบล้านนาทรงหน้าจรด ดาบล้านนาบางเล่มมีลักษณะผสมผสานกันจนไม่สามารถระบุสกุลช่างอย่างหนึ่งอย่างใดได้อย่างชัดเจน ดังเช่นดาบที่พบที่เชียงใหม่เล่มนี้ ลักษณะใบดาบเป็นทรง “หน้าจรด” หรือ “หัวปลาหลด” ตามชนบทภาคกลางที่ใบดาบปรากฏลายหยักคลื่น หรือลายนาค ซึ่งอาจตีความได้ถึงสัญลักษณ์ “วัชระ” ด้ามดาบเป็นงาช้างประดับเงินหากพิจารณาอย่างเผินๆ ดูคล้ายคลึงกับ “ด้ามพริก” แบบล้านนาสกุลช่างจำปาสัก โดยที่อาจมีความเกี่ยวข้องกันทางใดทางหนึ่งหรือเป็นเรื่องบังเอิญก็เป็นได้

ดาบลักษณะนี้เป็นดาบที่พบทั่วไปทั้งในเชียงใหม่ ลำพูน ลำปาง แพร่ น่าน ถือเป็นดาบที่ใช้กันทั่วไปของคนล้านนา การที่ดาบมีการกระจายตัวอย่างกว้างขวางอาจเป็นเพราะดาบได้เดินทางตามเส้นทางการค้าของผู้คนสมัยโบราณ (ปริญา สัตยเดช, 2554, หน้า 105)

ดาบลักษณะนี้เชื่อว่าตีโดยกลุ่มช่างไทใหญ่เมืองเชียงใหม่ เป็นดาบที่พบเห็นได้ทั่วไป มีขนาดกะทัดรัดไม่ยาวนัก ถือเป็นดาบที่นิยมใช้กันอย่างแพร่หลายในดินแดนล้านนาต่อเนื่องเข้ามาจนถึงภาคกลางตอนบนแถบเมืองนครสวรรค์ ชัยนาท สาเหตุที่การกระจายตัวของดาบลักษณะนี้เป็นไปอย่างกว้างขวาง โดยเฉพาะอย่างยิ่งตามแนวทิศเหนือ-ใต้ นั้น สันนิษฐานว่า เป็นผลจากเส้นทางการค้าทางน้ำตามสายน้ำปิง-แม่น้ำเจ้าพระยา ในยุคก่อนที่ทางรถไฟจะตัดขึ้นไปถึงเชียงใหม่ (พ.ศ.2464) นอกจากนี้ยังรวมไปถึงการค้าระหว่างล้านนากับเมะละแหม่งของพม่าในยุคที่การทำไม้สักยังรุ่งเรือง ด้วยขนาดของดาบที่กะทัดรัดพกพาสะดวกเหมาะกับการเป็นอาวุธติดกาย ดาบจึงเดินทางมาพร้อมกับการค้า พบการใช้งานของดาบลักษณะนี้ต่อเนื่องมาจนกระทั่งทศวรรษ 2480-2500

ดาบเล่มนี้มีปรากฏตัวเลข 1938 อยู่ที่ท้ายด้ามดาบ ซึ่งอาจตีความได้ว่าเป็นเลขมงคลของผู้เป็นเจ้าของหรือ

อาจเกี่ยวข้องกับปีคริสต์ศักราช เนื่องจากดาบลักษณะนี้เคยใช้กันอยู่ในกลุ่มพ่อค้าข้ามพรมแดนในช่วงสมัยอาณาจักร (ปริญญา สัญญาเดช, 2554, หน้า 107)

สรุปได้ว่า ดาบไทยในอดีตที่ผ่านมาถูกสร้างขึ้นมาร่วมกับศาสตราวุธอื่นๆ เช่น หอก ทวน เพื่อใช้ในการรบป้องกันชาติบ้านเมืองจากศัตรูผู้รุกราน ใช้ในการรบเพื่อขยายอาณาเขตดินแดน กระทั่งใช้ในการรบ เพื่อกองทัพเอกราชของชาติ หรือมีไว้เพื่อป้องกันตัวเอง นับตั้งแต่สมัยกรุงสุโขทัย ลพบุรี อยุธยา เรื่อยมาจนถึงยุครัตนโกสินทร์ นอกจากนี้ดาบแต่ละชนิดแต่ละประเภทก็มีลักษณะแตกต่างกันไปแต่ละยุคแต่ละสมัย แต่ละพื้นที่ในสมัยก่อนจะมีจุดเด่นไม่เหมือนกัน ดาบส่วนใหญ่ก็เอาไว้ใช้รบ และรองลงมาก็คือ ดาบของชาวบ้านซึ่งมีไว้เพื่อป้องกันตัวเอง

วิธีการตีดาบ

การตีดาบของไทยก็ได้รับความนิยมอย่างมากมาตั้งแต่สมัยโบราณ เพราะไทยเป็นประเทศแรกๆ ที่ทำการตีดาบ ซึ่งการตีดาบนั้นก็แตกต่างกันออกไป เพราะในสมัยก่อนประเทศไทยตีดาบเพื่อเป็นอาวุธในการปกป้องประเทศรบกับข้าศึก และยังใช้เพื่อการทำอาชีพอีกด้วย เพราะในสมัยก่อนนั้นเราใช้ดาบในการเอาไว้ตัดผักต่าง ๆ และยังได้ใช้ประโยชน์ต่าง ๆ จากดาบอีกด้วย และยังมีการรับจ้างตีดาบเป็นอาชีพในสมัยก่อนอย่างมากด้วย (Yearoftheblacksmith, 2560)

ซึ่งดาบในสมัยก่อนนั้นได้รับความนิยมอย่างมาก เพราะว่าดาบของแต่ละเมืองนั้นจะมีรูปทรงการออกแบบที่ต่างกันไป ซึ่งถือว่าเป็นอาชีพหลักๆ ของคนในสมัยนั้นเลยก็ว่าได้ นอกจากนั้นแล้วเรายังสามารถนำมาใช้ประโยชน์ได้หลายอย่างอีกด้วยในสมัยนั้น เพราะถ้าบ้านใครมีดาบนั้นถือว่าดีอะไรก็ได้และยังสามารถป้องกันตัวอริราชศัตรูได้ ในสมัยก่อนการตีดาบให้มีความคมและออกมาเงางามได้นั้น ต้องมีเหล็กที่ดีและสามารถทนทานกับการตีได้ในแต่ละครั้ง และต้องมีช่างตีดาบที่เก่งเพราะถ้าได้ช่างตีดาบที่เก่งแล้ว ไม่ว่าจะดาบจะเป็นอะไรหรือวัสดุจะดีแค่ไหนก็จะได้ออกมา แต่ถ้าวางที่ที่ไม่มีฝีมือมาตี ดาบนั้นก็เหมือนดาบที่ไม่มีคุณภาพนั่นเอง

กระบวนการทำดาบเป็นส่วนสำคัญที่จะรังสรรค์อาวุธออกมาเพื่อนำมาใช้ประโยชน์ โดยต้องมีวัตถุดิบในการประกอบแต่ละส่วนให้เกิดเป็นรูปร่างของดาบขึ้นมาได้ ตามประวัติที่มีการกล่าวถึงวัสดุของดาบพระแสงราชศัสตรา ที่มีส่วนประกอบแต่ละส่วนดังนี้ ฝักดาบเป็นทองคำแท้ ส่วนด้ามดาบเป็นเหล็กกล้าหรือเหล็กน้ำพี้ ซึ่งเหล็กน้ำพี้ เป็นบ่อแร่ที่ขังในเป็นแร่เหล็กกล้าที่มีโครงสร้างระดับโมเลกุลที่ประกอบด้วยธาตุคาร์บอนหลากหลาย ทำให้เมื่อนำมาเผาและตีทำมีดจะได้มีดที่แข็งแกร่งทนทานกว่าที่ทำจากแร่เหล็กทั่วไป ภาควิชาวิศวกรรมโลหการ คณะวิทยาศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และกรมวิทยาศาสตร์ทหารบก ได้เคยนำตัวอย่างสินแร่จากจากบ่อพระแสงและบ่อพระขรรค์ไปทำการทดลองเพื่อวิเคราะห์หาคุณสมบัติต่างๆ ด้วยเครื่องมือทางวิทยาศาสตร์ พบว่า

ฐานข้อมูลท้องถิ่น จังหวัดกำแพงเพชร-ตาก

สำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร

(เทศบาลตำบลน้ำแร้พัฒนา, 2564) แร่เหล็กน้ำพี้มีองค์ประกอบของแร่ธาตุที่หาได้ยาก เป็นแร่เหล็กที่มีคุณสมบัติพิเศษเฉพาะตัว มีความแข็งและเหนียวเป็นพิเศษ มีคุณลักษณะอ่อนในเชิงนอก

วิธีการทำดาบเหล็กน้ำพี้มีขั้นตอนค่อนข้างซับซ้อน แต่ก็น่าศึกษาไว้เพราะเป็นสิ่งที่น่าสนใจและเป็นการสืบทอดภูมิปัญญาชนรุ่นก่อนไว้ด้วย ขั้นตอนการทำดาบเหล็กน้ำพี้มีดังนี้คือ

1. นำแร่เหล็กน้ำพี้ไปทำเป็นรูปร่างที่ต้องการเสียก่อนด้วยวิธีการเรียกกันว่าฉีกดาบน้ำพี้ โดยช่างเองจะเป็นผู้กำหนดรูปร่างและน้ำหนักกว่าควรจะมีรูปร่างและน้ำหนักประมาณเท่าไร ซึ่งต้องใช้ความชำนาญและการคำนวณจากประสบการณ์ของช่าง แต่สำหรับบางเล่มที่ผู้มาสั่งทำอาจจะกำหนดน้ำหนักตามต้องการให้ทำก็ได้ ขั้นตอนนี้ใช้เวลาประมาณ 1 ชั่วโมง
2. เมื่อได้เหล็กน้ำพี้เป็นรูปร่างตามต้องการแล้วก็จะนำไปเผาให้เหล็กแดงและร้อนด้วยเตาเผา จากนั้นก็จะนำออกมาตีขณะที่ยังร้อนและแดงอยู่ในขั้นตอนของการตีใช้เวลาประมาณ 2 ชั่วโมงและใช้ช่างในการทำดาบน้ำพี้แต่ละเล่ม 2 ถึง 3 คน
3. ขั้นตอนต่อมาคือการตกแต่งให้สวยงามด้วยการขัดด้วยตะไบหรือเครื่องเจียร ให้เกิดความคมแวววาวและสวยงาม ขั้นตอนนี้ใช้เวลาประมาณครึ่งชั่วโมง
4. ขั้นตอนต่อมาคือการลงลายตัวดาบเหล็กน้ำพี้และอาจจะเป็นการลงอักขระคาถาต่างๆ ให้เกิดความขลังตามความเชื่อด้วย แต่ถ้าลูกค้าต้องการให้ใส่ลายที่ยากขึ้นก็ยอมได้ โดยขั้นตอนนี้จะใช้เวลาอย่างต่ำครึ่งชั่วโมงขึ้นกับความยากง่ายของลวดลาย
5. ขั้นตอนสุดท้ายจะเป็นการขัดเพื่อให้เกิดความเรียบร้อยสวยงามอีกครั้ง แล้วจึงนำไปปรนตำก็จะได้ดาบเหล็กน้ำพี้ที่เป็นเอกลักษณ์สวยงามและมีคุณค่าตามที่ได้ทำกันมาแต่โบราณ

ดาบเหล็กน้ำพี้มีแหล่งการทำอยู่จังหวัดอุตรดิตถ์ ซึ่งมีแหล่งแร่เหล็กน้ำพี้เพียงแห่งเดียวในประเทศไทย ทำจากเหล็กน้ำพี้ 100% บริสุทธิ์ ซึ่งมีขนาดและราคาแตกต่างกันออกไป อีกทั้งยังมีมีดเหล็กน้ำพี้เป็นสินค้าอีกอย่างที่ทำขายด้วย (Yearoftheblacksmith, 2560)

สรุปได้ว่า การตีดาบเป็นที่นิยมสมัยโบราณ เพราะด้วยวัสดุอุปกรณ์ที่สะดวกและหาง่ายในยุคสมัยก่อนนั้น ประเทศไทยเป็นประเทศแรกที่ตีดาบเอง ซึ่งการตีดาบจะแตกต่างกันออกไป เพราะประเทศไทยตีดาบ เพื่อมาเป็นอาวุธรบและมาปกป้องประเทศ และยังมาใช้ในการประกอบอาชีพ เพราะในสมัยก่อนนั้นเราใช้ดาบในการเอาไว้มัดมัดต่าง ๆ และยังได้ใช้ประโยชน์ต่างๆจากดาบอีกด้วย และยังมีการรับจ้างตีดาบเป็นอาชีพในสมัยก่อนอย่างมากด้วย ซึ่งดาบในสมัยก่อนนั้นได้รับความนิยมอย่างมาก เพราะว่าดาบของแต่ละเมืองนั้นจะมีรูปร่างการออกแบบที่ต่างกันออกไป ซึ่งถือว่าเป็นอาชีพหลักๆของคนในสมัยนั้นเลยก็ว่าได้ เพราะเรายังสามารถนำมาใช้ประโยชน์ได้หลายอย่างอีกด้วยในสมัยนั้น

บทสรุป

ฐานข้อมูลท้องถิ่น จังหวัดกำแพงเพชร-ตาก

สำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร

ในยุครัชสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ที่มีการก่อสร้างมอญอยู่บ่อยครั้ง โดยมีกำแพงเพชรเป็นเมืองหน้าด่านในการออกศึก ซึ่งการทำศึกจะต้องมีการใช้ศาสตราวุธในการป้องกันตัว และที่เห็นได้ชัดและพบได้ง่ายคือดาบเนื่องจากมีการสร้างขึ้นอย่างแพร่หลายและหาวัสดุได้ง่าย อีกทั้งดาบเป็นประโยชน์หลายด้าน เช่นการทำครัว ป้องกันตัว แสดงยศ หรือเป็นของที่ระลึก ดาบที่แสดงถึงอาญาสิทธิ์ที่อยู่เป็นดาบคู่บ้านคู่เมืองประจำจังหวัดกำแพงเพชร นั่นก็คือดาบพระแสงราชศัสตรา โดยมีพื้นเพจากดาบประจำตระกูลพระยากำแพงที่ตกทอดรุ่นสู่รุ่นจนถูกแต่งตั้งเป็นดาบประจำเมือง โดยตัวดาบนั้นมีลักษณะเป็นฝักทองทั้งเล่ม ด้ามจับเป็นไม้หอม ปลายดาบเป็นเหล็กกล้า ซึ่งยังบอกอีกว่าเป็นดาบที่มีลักษณะของดาบล้านนา โดยมีการแยกประเภทของดาบเป็นดาบของที่ระลึก ดาบยศ ดาบสงคราม ดาบชะตา ดาบไช้โดยดาบแต่ละประเภทก็จะมีลักษณะที่แตกต่างกันอย่างสิ้นเชิงทางรูปลักษณะ แต่ด้วยวิธีการตีดาบนั้นมีมาแต่โบราณทั้งยังแสดงถึงความแตกต่างของความสามารถของช่างตีโดยขั้นตอนจะมีการนำแร่ น้ำพิฆาเปลี่ยนรูปร่าง และกำหนดลวดลาย แล้วลงน้ำหนักการตีอย่างพอเหมาะ ต่อมาก็ถึงคราวของการทำลวดลายให้สวยงาม พร้อมลงอักขรอาคมแสดงถึงความศักดิ์สิทธิ์สุดท้ายดาบไปรมดำเพื่อให้ตัวดาบมีเอกลักษณ์เฉพาะตัว

คำสำคัญ : ดาบพระแสง,ดาบโบราณ,พระแสงราชศัสตรา

ที่มา : https://acc.kpru.ac.th/KPPStudies/index.php?title=ดาบโบราณเมืองกำแพง_ตำบลงในเมือง_อำเภอเมืองกำแพงเพชร_จังหวัดกำแพงเพชร

รวบรวมและจัดทำข้อมูล : กาญจนา จันทร์สิงห์

วันที่ : 2022-06-20

https://arit.kpru.ac.th/ap2/local/?nu=pages&page_id=2103&code_db=610001&code_type=01